

Începuturi ale teatrului popular

1. *Lumea nouă*, „organ zilnic al democrației române” a dat cuvenita însemnătate „misiunii culturale și sociale pe care o avea de îndeplinit teatrul”: Emil D. Fagure, tânăr cronicar dramatic, publică la 27 septembrie 1896 o cronică dramatică la *Răzvan și Vidra* și anunță începerea apariției „foiletoanelor dramatice”, întrucât primise îndemnul să dea „mai multă atențiune stagiunii teatrale, ca fiind una din manifestațiunile social-culturale ce merită interesul...”

2. La 8 martie. Z. Cobuz (C. Z. Buzdugan) observă că „dacă bogăția are locuri luxoase unde se poate lăfăi, în loji și în staturi, apoi galeria e în starea cea mai mizerabilă”.

3. La 4 ianuarie 1898 același C. Z. Buzdugan protestează pentru faptul de a fi fost amendată, de către Comitetul teatral, Aristizza Romanescu (obligată de nevoi materiale, marea actriță a jucat în provincie fără autorizația prealabilă a direcției teatrului); la 10 ianuarie 1898, ziarul publică un interviu cu Aristizza Romanescu (actrița locuia în strada Biserica Enei nr. 9).

4. Dispărînd, de mai mulți ani, de pe afișul Teatrului Național opera dramatică a lui Caragiale, ziarul protestează: „Cel mai mare autor dramatic, Caragiale, e exclus de pe scena Teatrului Național, pentru a se reprezenta, în locul pieselor sale, niște traduceri și localizări stupide și pornografice, niște lucrări lipsite de orice umbră de talent”.

5. *Lumea nouă* a susținut Memoriul societăților Teatrului Național din 1898 prin care se constată că „mersul instituției noastre, atît din punct de vedere moral cît și material este din ce în ce mai puțin satisfăcător”. Ziarul reproduce o parte din cuprinsul memoriului: „Deci, o mare atențiune repertoriului național, o mai scrupuloasă alegere în repertoriul străin și o mai mare îngrijire în reprezentarea pieselor...”, — pentru a conchide: „Aceste idei au fost propagate și de ziarul nostru neconținut”. Anunțînd numirea lui Petre Grădișteanu în postul de director general al teatrului, publicația socialistă subliniază: „Trebuie însă din răspuțeri să lucrăm pentru un repertoriu românesc, trebuie de ales din teatrul universal acele piese care ar putea fi bine întoarse pe românește”.

6. Salutînd înființarea reprezentațiilor de zi — a matineurilor — cronicarul observă, la 14 octombrie 1898, după ce a asistat la un spectacol cu *Ruy-Blas*: „Prin urmare nu-i un moft că muncitorimea bucureșteană iu-

bește teatrul... dovadă despre acest lucru e deplina reușită a matineului de duminică. Am cercetat într-adins duminică stalul al 11-lea și galeria — n-am văzut decît muncitori... care profitînd de repausul duminical și de reducerea prețurilor s-au grăbit să vie la teatru... Reprezentațiile de duminică au fost un triumf pentru presa democratică, care niciodată nu s-a îndoit că sentimentul frumosului se găsește mai curat și mai viu în popor...”

7. *Clubul Muncitorilor din București* a organizat, la 1 ianuarie 1900, în sala „Eforie” un spectacol în cuprinsul căruia G. I. Țăranu a recitat monologul „Pușcăriașul”, după care a fost prezentat un „tablou vivanț”, ce a început cu un prolog, înfățișînd „Dezrobirea”. Tabloul intitulat „Zeița dezrobirii” arăta pe un muncitor înălțat pe un piedestal și care, cu drapelul roșu într-o mînă și cu o față în cealaltă, dădea mîna unui țăran, în timp ce un cor alcătuit din muncitori intervene: „Înainte, înainte! / Și cu toți azi în cor / Să strigăm voioși: / Să trăiască sînt partidul muncitor!”.

„Munca” încheia tabloul: „Este cîntecul de luptă al fraților voștri de la orașe, al robilor din fabrici și ateliere. E glasul de revoltă al muncitorilor deșteptați din somnul lor de veacuri. Vremea dezrobirii Muncii a sunat. Ea cheamă la unire pe toți muncitorii, de la sate ca și de la orașe, căci toți muncitorii sînt frați!”

8. În „*Lumea nouă științifică și literară*”, publicistul Eugen Vaian ce a pledat pentru o „împrospătare” a teatrului, prin modernizarea repertoriului (vezi articolul „Teatrul modern”, din 4 septembrie 1895) susține, argumentat, necesitatea creării unui „teatru al poporului”: „...un teatru popular modern, cu înșeși mijloacele poporului. Mai mulți membri ai Clubului Muncitorilor și ai corului acestui club s-au arătat foarte încredințați de izbînda unei astfel de întreprinderi. Adeseori se găsesc printre diletanți artiști mult mai desăvârșiți decît printre laureații conservatoarelor de orice fel, din orice parte... În ce privește literatura dramatică, operelo lui Caragiale, V. G. Morțun, traduceri din Ibsen, Hauptmann, Bjœrnson și ceilalți dramaturgi străini moderni, ar fi ușor urmate de altele, pe care le-ar naște avîntul, entuziasmul produs de mișcarea asta binefăcătoare... Trebuie dar, să începem o acțiune energetică...”

Eugen Vaian susține necesitatea unui „teatru liber” (adică liber de convenții și opreliști).